

Usporedba prava iz kolektivnih ugovora u javnom sektoru i gospodarstvu

DR.SC. DRAGAN BAGIĆ, DOCENT
ODSJEK ZA SOCIOLOGIJU
FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U
ZAGREBU

Ciljevi

- U okviru projekta „Jačanje socijalnog dijaloga – doprinos bipartitnim i tripartitnim procesima” provedena analiza prava iz kolektivnih ugovora s ciljem usporedbe obrazaca kolektivnog pregovaranja u javnom sektoru i gospodarstvu
  - Javni sektor = državna uprava i javne službe čije se plaće financiraju iz proračuna središnje države
  - Gospodarstvo = trgovačka društva bez obzira na vlasništvo
- Postoje li doista supstancijalne razlike u vrsti prava i „izdašnosti” prava koja se kroz kolektivne ugovore ugovaraju u javnom sektoru i gospodarstvu?
- Segmentira li samo kolektivno pregovaranje tržište rada prema razini prava?

Izvor podataka (1)

- Glavni izvor podataka za analizu je „Baza kolektivnih ugovora SSSH“
  - Nastala u okviru projekta „Jačanje bipartitnog partnerstva kroz zajednički rad na kolektivnom pregovaranju“ koji je financiran iz Europskog socijalnog fonda
  - Baza u koju se na sistematski način unose odredbe kolektivnih ugovora te omogućava usporedba među njima
  - U bazu su unesene odredbe iz 234 kolektivna ugovora (zajedno s njihovim aneksima), od kojih je početkom 2016. godine u primjeni bilo 208 ugovora

Izvori podataka (2)

- **KU za gospodarstvo:**
  - Kao predstavnici gospodarstva u obzir uzeto 186 kolektivnih ugovora na granskoj ili kućnoj razini
  - S obzirom na profil sindikata koji su sudjelovali u izradi baze, vjerojatno nadzastupljeni ugovori koji se primjenjuju u privatnom sektoru
- **KU za javni sektor:**
  - KU za državne službenike i namještenike s dva dodatka
  - Temeljni KU za službenike i namještenike u javnim službama
    - ✦ Pet granskih KU za javne službe: osnovno školstvo, srednje školstvo, kultura, zdravstvo, socijalna skrb

Odredbe o dodacima na plaću i naknadi plaće (1)

Pravo	Javne službe	Državna uprava	Gospodarstvo
Dodatak na plaću po godini radnog staža	Da 0,5%	Da 0,5%	Da u 87% KU 0,3% do 1% u 98% slučajeva 0,5%
Dodatak za prekovremeni rad	Da 50%	Da 50%	Da u 95% KU prosjek=48%
Dodatak za noćni rad	Da 40%	Da 40%	Da u 95% KU prosjek=34%
Dodatka za rad nedjeljom	Da 35%	Da 35%	Da u 95% KU prosjek=38%
Dodatak za rad blagdanom i neradnim danom	Da 150%	Da 150%	Da u 95% KU prosjek=52%

Odredbe o dodacima na plaću i naknadi plaće (2)

Pravo	Javne službe	Državna uprava	Gospodarstvo
Ostali dodaci na plaće	<ul style="list-style-type: none"> - rad subotom 25%; - smjenski rad 10%; - dvokratni rad s prekidom dužim od 90 minuta i duže 10%; - rad u turnusu prema granskim ugovorima; - 8% mr.sc ili 15% za dr.sc.	<ul style="list-style-type: none"> - rad subotom 25%; - smjenski rad 10%; - rad u turnusu 5%; - dvokratni rad s prekidom 10%; - 8% mr.sc ili 15% za dr.sc. - uvećanje koeficijenta za radni staž od 4% za 20-29 godina, 8% od 30 do 34 godine i 10% za više od 35 godina	<p>U 84% ugovora ugovorena prava na dodatak na plaću prema dodatnim kriterijima (često rad subotom, rad u smjenama, dvokratni rad isl.)</p>

Odredbe o dodacima na plaću i naknadi plaće (3)

Pravo	Javne službe	Državna uprava	Gospodarstvo
Naknada plaće - Dani blagdana i neradni dani	Da U visini prosječne plaće u prethodna tri mjeseca	Da U visini prosječne plaće u prethodna tri mjeseca	Regulirano u 84% ugovora, uglavnom tako da radnik ima pravo na naknadu u visini plaće koju bi imao da je radio
Naknada plaće - Bolovanje do 42 dana	U visini 85% od radnikove plaće ostvarene u prethodna 3 mjeseca neposredno prije nego je započeo bolovanje	U visini 85% od radnikove plaće ostvarene u prethodna 3 mjeseca neposredno prije nego je započeo bolovanje	U 58% ugovora je ugovorena naknada iznad zakonom propisane visine. Kreće se u rasponu između 80% i 95%

Materijalna prava (1)

Pravo	Javne službe	Državna uprava	Gospodarstvo
Otpremnina za umirovljenje	Da oko 10.000 kn (tri proračunske osnovice)	Da oko 10.000 kn (tri proračunske osnovice)	Ugovorena kao pravo u 87% ugovora
Otpremnina radi otkaza	Iznad zakonskog minimuma sa za radnike s preko 30 godina staža – 65% prosječne plaće po godini staža	Iznad zakonskog minimuma za sve 65% prosječne plaće po godini staža bez limita	Ukupan iznos u 48% KU iznad minimuma po ZOR-u; U 41% KU veći iznos otpremnine po godini staža od 1/3 prosječne plaće u tri prethodna mjeseca.

Materijalna prava (2)

Pravo	Javne službe	Državna uprava	Gospodarstvo
Jubilarna nagrada	Da 1.800 kn do 9.000 kn (izuzetak: 2012. i 2013.)	Da 500 do 2.500 kn	Ugovorena kao pravo u 85% KU 1.500 kn do 5.000 kn
Regres	Ne (Ugovoren, ali uskraćen)	Ne	Da u 80% KU (60%+20%) Prosjek=2.030 kn Najčešći=2.500kn
Božićnica	Ne (Ugovorena, ali uskraćena)	Ne	Da u 71% KU (48%+23%) Prosjek=2.033 kn Najčešći=2.500kn
Dar djetetu do 15 godina starosti	Da (500 kn)	Ne	Da u 81% KU (68%+13%) Prosjek=559 kn Najčešći = 600 kn

Materijalna prava (3)

Pravo	Javne službe	Državna uprava	Gospodarstvo
Pomoć za slučaj invaliditeta radnika	Da Okolo 3.300 kn	Ne	Da u 80% KU (66%+15%) Prosjek=2.600 kn Najčešća=2.500 kn
Pomoć za slučaj smrti radnika	Da Od 6.600 do 10.000 kn	Da Od 6.600 do 10.000 kn	Da u 89% KU (84%+5%) Prosjek=7.689 kn Najčešća=7.500 kn
Pomoć za slučaj smrti užeg člana obitelji	Da Okolo 3.300 kn	Da Okolo 3.300 kn	Da u 88% KU (78%+10%) Prosjek=3.049 kn Najčešća=7.000kn
Pomoć u slučaju bolovanja dužeg od 90 dana	Da Jednom godišnje okolo 3.300 kn	Da Jednom godišnje okolo 3.300 kn	Da u 81% KU (68%+13%) Prosjek=2.460 kn Najčešća=2.500 kn

Materijalna prava (4)

Pravo	Javne službe	Državna uprava	Gospodarstvo
Pomoć u slučaju rođenja djeteta	Da Oko 1.600 kn	Da Oko 1.600 kn	Da u 20% KU (17%+3%) Prosjek=3.003 kn
Ostale socijalne naknade	Samo dio zaposlenih: - u slučaju smrti radnika pri obavljanju dužnosti djeca predškolske dobi imaju pravo na pomoć u iznosu od 50% prosječne plaće u RH, a djeca u školskoj dobi do 90% do završetka školovanja	- u slučaju smrti radnika pri obavljanju dužnosti djeca predškolske dobi imaju pravo na pomoć u iznosu od 50% prosječne plaće u RH, a djeca u školskoj dobi do 90% do završetka školovanja	Ugovoreno neka dodatna prava po socijalnoj osnovi u 58% ugovora

Materijalna prava (5)

Pravo	Javne službe	Državna uprava	Gospodarstvo
Uplata u 3. mirovinski stup	Ne	Ne	Da u 2% KU
Pravo na pokriće troškova sistematskog pregleda	Da Svake 3/2 godine u vrijednosti od 500 kn	Da Svake 3 godine u vrijednosti od 500 kn	Da u 26% KU
Dopunskog zdravstveno osiguranje	Ne	Ne	Da u 5% KU
Ostala dodatna prava	Da Osiguranje od posljedica nesretnog slučaja	Ne	Ugovoreno neko dodatno pravo u 47% ugovora

Naknade troškova (1)

Pravo	Javne službe	Državna uprava	Gospodarstvo
Korištenje privatnog automobila u službene svrhe	Da 2 kn/km	Ne	Da u 95% KU U 70%=2 kn/km 25%=30% cijene 1l benzina/km
Dnevnicu za službeno putovanje u zemlji	Da 170 kn	Da 150 kn	Da u 77% KU Najčešće 170 kn
Naknada za odvojen život	Da za dio zaposlenika Od 1.000 do 1.600 kn	Da Okolo 1.000 kn	Da u 75% KU iznosi 1.600 kn

Zaključak (1)

- U pogledu sadržaja, odnosno pitanja koja se reguliraju kolektivnim ugovorima, nema bitnih razlika između kolektivnih ugovora za javni sektor (u užem smislu) i kolektivnih ugovora za gospodarstvo
  - Isti obrasci kolektivnog pregovaranja
- Analiza ne pokazuje da zaposleni u javnom sektoru imaju bitno veći broj materijalnih prava ili dodataka na plaću u odnosu na zaposlene u gospodarstvu čija su prava regulirana kolektivnim ugovorima
  - Problem prevelikog broja dodataka na plaću u javnom sektoru zapravo ne postoji!

Zaključak (2)

- U pravilu i visina pojedinih prava je slična između KU za javni sektor i analiziranih KU za gospodarstvo
  - Pojedina prava su nešto povoljnije ugovorena za javni sektor, ali su neka prava povoljnije ugovorena i u gospodarstvu
  - U gospodarstvo postoje znatno veće varijacije u visini pojedinih prava
    - ✦ Gotovo za svako pravo se nalaze KU za gospodarstvu u kojima je ugovoreni iznos niži od javnog sektora, ali i oni u kojima je ugovoreni iznos viši od javnog sektora
- Dakle, sustav kolektivnog pregovaranja u RH ne segmentira tržište rada po kriteriju javni sektor u odnosu na gospodarstvo, nego s obzirom na to da li je kolektivno pregovaranje razvijeno ili nije
  - Nije primjereno uspoređivati radne uvjete u onom dijelu gospodarstva u kojem ne postoji tradicija kolektivnog pregovaranja s javnim sektorom!